

Johan mag dood

Een voorstelling over psychisch uitzichtloos lijden.

Door Wietske Aupers Fotografie: Suzanne Posthumus

Regisseur Ine Paulien Weijer (62), aarzelde geen moment toen ze het verzoek kreeg om een theatervoorstelling te maken over Johan en zijn besluit om uit het leven te stappen. Haar antwoord was een volmondig 'Ja'. Het verzoek kwam van Johan zelf. Hij was een bekende van haar. Hij wilde liever niet dat het personage in de voorstelling zijn eigen naam kreeg, maar was wel bereid om volkomen openheid van zaken te geven over zijn emotionele keuze.

Johan was 62 en is 30 jaar bij de GGZ in behandeling geweest. Hij had moeite met contact maken, was eenzaam en kampte met verlatingsangst. Uiteindelijk vond hij zijn lijden uitzichtloos en zocht hulp om een einde aan zijn leven te maken. Ine Paulien: 'Hij kwam uit een streng gereformeerd gezin, waar de nadruk lag op leren en presteren. Hij had geen warme ouders die zich om hem bekommerden. Hij heeft in zijn jeugd een aantal verdrietige ervaringen gehad. Maar niet alles

heeft met zijn jeugd te maken. Een ander maakt zoiets mee en komt daar goed uit. Gesprekken, opnames, therapieën en medicatie hebben bij Johan nooit veel geholpen. Ik kende hem al heel lang. Hij zat in een van de redactiegroepen die ik toen begeleidde. Hij stuurde een mail naar mij en auteur Mieny Bierling: "Niet schrikken, maar ik zit in het traject 'hulp bij zelfdoding' en het lijkt goed te gaan. Ik wil dat er aandacht voor komt." Johan zei 'ik wil geïnterviewd worden en ik wil dat er een theatervoorstelling over komt'.

Lange gesprekken

Ine Paulien maakt al zeventien jaar films en theatervoorstellingen met acteurs met een GGZ-achtergrond over onderwerpen uit de psychiatrie. Ze vond het een goed voorstel. 'Ik weet dat mensen jarenlang psychisch uitzichtloos kunnen lijden en het is goed om daar aandacht aan te besteden. Ik vond de manier waarop Johan dat wilde mooi.' Bierling verleende ook haar medewerking en nam een interview af met Johan, dat gepubliceerd is in

het Dagblad van het Noorden, de Leeuwarder Courant en De Riepe. Samen met haar heeft Ine Paulien zes lange gesprekken met Johan gevoerd. Ze is blij met de voorstelling die dat heeft opgeleverd. 'Het mooie is dat wij hem niet alleen maar als geweldig afschilderen, omdat hij ook niet alleen maar aardig was. Hij heeft heel eerlijk verteld over zijn gekkigheden en vervelende karaktereigenschappen. Die gesprekken vormden een intensief en intiem gebeuren. Het gaat over het meest wezenlijke van het leven: dood willen.' Ook heeft Weijer gepraat met de zus van Johan, waardoor het beeld nog completer werd. Daar was de theatermaakster blij mee. 'Ik wil een eerlijk verhaal op het toneel zetten, en haar verhaal droeg daaraan bij.'

Hard en aangrijpend

De titel van de voorstelling Johan mag dood is vrij hard. Toch heeft Ine Paulien ook hierover niet lang nagedacht. 'Het was de titel van het interview met Johan. Ik dacht, dat neem ik over, dat is mooi. En het dekt de lading. Hij krijgt toestemming om dood te gaan.' Ze heeft niet overwogen om hem tegen te houden. 'Dat

vond ik niet mijn rol. Dat vroeg hij ook niet aan mij. Hij vroeg niet om hulp, maar om begrip. Het was heel aangrijpend, maar ik vind het fijn dat ik dit heb mogen doen en was blij dat hij ons het vertrouwen gaf en het was bewonderenswaardig van hem. Ik vind het ook mooi om zoiets aan de orde te stellen. Het is iets nieuws en het gaat over grenzen heen.'

'Johan vroeg niet om hulp maar om begrip'

Inlevingsvermogen

De acteurs zijn allemaal mensen met een GGZ-achtergrond. Uiteraard heeft elk van hen een eigen verhaal en lijdt niet iedereen zo zwaar als Johan, maar het was zeker wel moeilijk voor hen om dit stuk te spelen. 'Een aantal van hen heeft weleens heel veel moeite met het leven gehad en dan komt dit heel dichtbij. En het is voor iedereen pittig. Er zijn weleens erge gevoeligheden